

Abstract

The purpose of this study is to know the effects of economic, social and cultural consequences of handicraft development and its role in tourism prosperity in Kerman province. For this purpose, first, by reviewing the theoretical literature related to identifying the consequences of handicrafts on tourism development, then the opinion of active craftsmen in this industry (in Kerman province) was questioned. The analysis of the data obtained from the questionnaire in this research has been done in two descriptive and inferential ways using SPSS 22 software and IMOS software. In descriptive analysis, the researcher has summarized and classified the collected data using descriptive statistics indicators. In general, 2x test and Kolmogorov-Smirnov test were used to measure the normality of the data. Kolmogorov-Smirnov test was used to measure the normality of the variables of this research. Also, one-sample t-student tests were used to analyze the research questions. Two-sample independent t-test and one-way analysis of variance were used. To answer the rest of the questions, a one-sample t-test was used. Showed that the calculated averages of the opinions of artisans are above average and they believe that the development of handicrafts will lead to a boom in tourism and the consequences include; Increasing entrepreneurship and business prosperity, increasing income and increasing employment of natives and preventing migration and poverty alleviation and self-confidence in this sector.

key words:Tourism-handicrafts-employment, migration, poverty alleviation, self-confidence, business prosperity

بررسی تأثیرات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی و نقش آن در رونق گردشگری استان کرمان

شیوا سیف‌الدینی خالقی^۱اسماعیل جهانبخش^۲رضا اسماعیلی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۷/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۶/۱۳

چکیده

هدف این تحقیق آگاهی از اثرات پیامدهای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی و نقش آن در رونق گردشگری در استان کرمان است. به این منظور، نخست با بررسی ادبیات نظری مربوط به شناسایی پیامدهای صنایع دستی بر توسعه گردشگری پرداخته شد، سپس نظر صنعتگران فعال این صنعت (در استان کرمان) مورد پرسش قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه در این تحقیق به دو صورت توصیفی و استنباطی و با استفاده از نرم افزار SPSS ۲۲ و نرم افزار آیموس صورت گرفته است. در تجزیه و تحلیل توصیفی پژوهشگر داده‌های جمع‌آوری شده را با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی خلاصه و طبقه‌بندی کرده است. به طور کلی برای سنجش نرمال بودن داده‌ها از آزمون X² و کولموگروف اسمیرنوف استفاده شده است. برای سنجش نرمال بودن متغیرهای این تحقیق نیز از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده گشته است. همچنین به منظور تجزیه و تحلیل سوالات تحقیق از آزمون‌های تی استیودنت تک نمونه‌ای، آزمون تی دو نمونه‌ای مستقل و تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شده است. برای پاسخ به بقیه سوالات از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای استفاده شده است. همچنین محقق به عنوان تحلیل جانبی به بررسی تأثیر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بر نگرش صنعتگران در زمینه پیامدهای اقتصادی و اجتماعی توسعه صنایع دستی بر گردشگری پرداخت است. استنتاج یافته‌ها نشان داد که میانگین‌های محاسبه شده نظرات صنعتگران بالاتر از حد متوسط بوده و آنان معتقدند توسعه صنایع دستی موجب رونق گردشگری می‌شود و پیامدهای حاصل از آن شامل: افزایش کارآفرینی و رونق کسب‌وکار، افزایش درآمد و افزایش اشتغال بومیان و جلوگیری از مهاجرت و فقرزدایی و خودباوری در این بخش می‌شود.

واژگان کلیدی: گردشگری-صنایع دستی-اشتغال-مهاجرت-فقرزدایی-خودباوری-رونق کسب و کار

^۱ دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی فرهنگی، واحد دهاقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهاقان، ایران.^۲ استادیار گروه جامعه‌شناسی فرهنگی، واحد دهاقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهاقان، ایران. (نویسنده مسئول)^۳ استادیار گروه جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی، واحد اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

این پژوهش دارای ابعاد چندگانه است. بعد آشکار آن شامل بررسی پیامدهای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی و نقش آن‌ها در رونق گردشگری استان کرمان است که همانا شامل بررسی جنبه‌های درآمدی و جمعی و عرفی صنایع دستی در استان کرمان است. از طرف دیگر دارای ابعاد پنهانی است که در دل جنبه‌های برجسته و عیان آن نهان شده است. استان کرمان به دلیل قدمت و تنوع قومی و فرهنگی که در آن صنایع دستی متنوعی تولید می‌شود به عنوان نمونه انتخاب گردیده و جنبه‌های توسعه بخش این تولیدات در کنار پیامدهای انسانی در نظر گرفته شده است. با توجه به استعدادهای فرهنگی بالقوه‌ای که از سان در صنایع دستی به ارث گذاشته است، رونق بخشیدن به تولید و فروش صنایع دستی اقوام در مقصدهای گردشگری دو هدف عمده را محقق می‌کند: نخست، معرفی فرهنگ سرزمین مقصد به جامعه مهمان و دوم، درآمدزایی و توسعه اقتصادی جامعه محلی.

به نظر می‌رسد چند عامل عمده در پیدایش، تداوم تولید و رونق صنایع دستی ایران از دیر باز تاکنون نقش داشته است که از جمله می‌توان به وجود اقتصاد مبتنی بر کشاورزی و دامداری که ضمن در دسترس قرار دادن مواد اولیه‌ی نباتی و حیوانی برای تولید انواع گوناگون صنایع دستی، اوقات فراغت و بیکاری‌های فصلی را نیز موجب می‌شد که در مجموع می‌توانست برای صنایع دستی، زمینه‌های مناسبی برای تولید و اشتغال فراهم سازد. همچنین تنوع شرایط اقلیمی و آب‌وهوایی و وجود آداب، رسوم و سنن گوناگون و متفاوت در مناطق مختلف که می‌تواند در پدید آوردن صنایع دستی متنوع با نگاره‌ها و نقوش جالب و پرتنوع مؤثر باشد و نیز علاقه‌ی ذاتی ایرانیان به هنر، به ویژه به هنرهای بومی و سنتی، که می‌تواند یا زمینه‌ساز تولید و یا عامل مؤثری برای تقاضای خرید آثار باشد (کریمی، ۱۳۸۹: ۱۷۹).

بدون تردید یکی از دلایل مهم در توجیه جنبه‌های مثبت صنایع دستی مربوط به اثرات آن در مبارزه با انواع بیکاری است. امروزه در بین کشورهای مختلف جهان، تلاش برای ازدیاد درآمد سرانه به صورت رقابتی پایان ناپذیر درآمده است و چنین به نظر می‌رسد که اگر کشورهای جهان سوم حتی بتوانند فاصله و شکاف کنونی را که بین آنها و ممالک پیشرفته‌ی صنعتی وجود دارد حفظ کنند. در برنامه‌های خود توفیق حاصل کرده‌اند، از این رو تردیدی نیست هر عاملی که به افزایش درآمد سرانه‌ی کشورهای در حالی توسعه کمک کند، درخور اهمیت است و صنایع دستی به علت داشتن مزایایی نظیر «کار طلب بودن» آن، «سادگی تکنیک» و «عدم احتیاج به آموزش فنی و سبک» و تأثیر فوق‌العاده‌ی آن در «افزایش سطح اشتغال» و... بیش از هر فعالیت اقتصادی دیگر زمینه برای توسعه و پیشرفت دارد به خصوص در مناطق روستایی و عشایری صنایع دستی می‌تواند به عنوان دومین منبع درآمد و در پاره‌ای از مناطق کشور حتی به عنوان مهمترین عامل کار و درآمد به حساب آید.

خوشبختانه در دهه‌های اخیر با توسعه‌ی راه‌های ارتباطی و شبکه‌ی حمل و نقل، امکان دسترسی روستاییان به بازارهای شهری خیلی بیشتر از سابق شده و با صرف کمترین هزینه و در کوتاه‌ترین مدت می‌توان فرآورده‌های دستی را به متقاضیان شهری عرضه کرد. از آنجا که تولید صنایع دستی اساساً متکی به منابع داخلی است، از این رو به طور معمول بیش از نود درصد ارزش داده‌ها در این رشته که به طور عمده شامل نیروی کار، مواد اولیه‌ی مصرفی و ابزار و وسایل کار است در داخل کشور قابل فراهم شدن است و طبیعتاً هرگونه افزایش در میزان تولید و فروش فرآورده‌های دستی اثر مستقیمی در ازدیاد «تولید ناخالص ملی (GNP)» دارد (قالیباف و شعبانی فرد، ۱۳۹۰: ۱۵۳).

لذا برخی از ممالک در حال توسعه - صاحبان اصلی صنایع دستی - به جای صدور مواد خام نظیر پنبه، پشم، کنف، پوست، چوب، ابریشم و... تلاش بر آن دارند که این گونه مواد را به محصولات دستی که تجربه و تبحر در ساخت و پرداخت آن را دارند تبدیل

کرده و فرآورده‌های تولید شده‌ی خود را که دارای ارزش افزوده‌ی فوق‌العاده‌ی ای است به کشورهای پیشرفته صادر کنند. بر اساس آخرین برآوردها سهم صنایع دستی در درآمد ملی ایران حدود پنج درصد است، این رقم در مقایسه با برخی ممالک و نیز در قیاس با پیشینه و امکانات بالقوه‌ی این «هنر-صنعت» ناچیز است. استان کرمان به عنوان یکی از قطب‌های گردشگری در ایران دارای تنوع صنایع دستی و مقصد مهاجران داخلی و خارجی بسیاری است. صنایع دستی در استان کرمان آوازه جهانی دارد. صنایع دستی استان به دو صنعت خانوادگی و کارگاهی تقسیم می‌شود. صنایع دستی خانوادگی مثل شال و پته و ترمه است که به غیر از پته دوزی مابقی از رونق افتاده است. صنایع دستی کارگاهی نیز شامل قالیبافی، جاجیم، گلیم و خورجین‌بافی است. بررسی عوامل مؤثر بر توسعه صنایع دستی کرمان به عنوان یکی از استان‌های پرجاذبه و پرتنوع، می‌تواند روشنگر چگونگی رابطه صنعت گردشگری و صنایع دستی بوده و به ایجاد رابطه‌ی مناسب و فعال بین این دو مقوله کمک نموده، زمینه رشد کشور را فراهم آورد.

اهداف تحقیق

هدف اصلی

پیامدهای اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی بر رونق گردشگری استان کرمان

اهداف فرعی

- ۱- بررسی تاثیر رونق کسب‌وکار بازارهای محلی بر توسعه‌ی صنایع دستی و گردشگری.
- ۲- بررسی تاثیر افزایش اشتغال بومیان بر توسعه‌ی صنایع دستی و گردشگری.
- ۳- بررسی تاثیر جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه بر توسعه‌ی صنایع دستی و گردشگری.
- ۴- بررسی تاثیر فقرزدایی از جوامع محلی بر توسعه‌ی صنایع دستی و گردشگری.
- ۵- بررسی تاثیر کمک به خود باوری بومیان بر توسعه‌ی صنایع دستی و گردشگری.

پرسش اصلی تحقیق

پیامدهای اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی چیست و چگونه بر رونق گردشگری استان کرمان اثرگذار است؟

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی

به نظر می‌رسد پیامدهای اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی بر رونق گردشگری استان کرمان اثرگذار است.

- ۱) به نظر می‌رسد رونق کسب‌وکار بازارهای محلی که از پیامدهای توسعه صنایع دستی است بر رونق گردشگری اثرگذار است.
- ۲) به نظر می‌رسد افزایش اشتغال بومیان که از پیامدهای توسعه صنایع دستی است بر رونق گردشگری اثرگذار است.
- ۳) به نظر می‌رسد کاهش جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه که از پیامدهای توسعه صنایع دستی است بر رونق گردشگری اثرگذار است.
- ۴) به نظر می‌رسد فقرزدایی از جوامع محلی که از پیامدهای توسعه صنایع دستی است بر رونق گردشگری اثرگذار است.
- ۵) به نظر می‌رسد ایجاد خودباوری بومی که از پیامدهای توسعه صنایع دستی است بر رونق گردشگری اثرگذار است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر نیز از نوع تحقیقات توصیفی محسوب می‌شود زیرا با استفاده از دیدگاه مختلف تولیدکنندگان صنایع دستی به بررسی پیامدهای اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی بر شکوفایی و رونق گردشگری پرداخته است. به بیانی دیگر در تحقیقات توصیفی پژوهشگر به ارزیابی شرایط کار، موقعیت پدیده، عقاید موجود و روابط بین متغیرهای مورد مطالعه می‌پردازد. استراتژی‌های پژوهش‌های کمی سه گونه اند: پیمایشی، همبستگی، تجربی. تحقیق حاضر از استراتژی پیمایشی استفاده کرده که در آن پژوهشگر نوعی پیمایش بر روی یک نمونه یا کلیت جامعه اجرا می‌کند تا نگرش‌ها، افکار، رفتار یا خصیصه‌های جامعه را توصیف کند. جامعه آماری این تحقیق شامل صنعتگران و هنرمندان فعال در تولید صنایع دستی در استان کرمان است. شهرهای استان کرمان بنا بر موقعیت جغرافیایی کرمان-راور-سیرجان-جیرفت-رفسنجان انتخاب شده است که پراکندگی پیامدها و اثرات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی را بازتاب دهد. انتخاب تولیدکنندگان و صنعتگران صنایع دستی به عنوان جامعه آماری این تحقیق به این دلیل است که زنجیره صنایع دستی بنا به شیوه‌ی تولید و توزیع آن‌ها وابسته است و صنعتگران و تولیدکنندگان نقش مهمی در چرخه‌ی این زنجیره دارند و از سوی دیگر این گروه بیشتر قادر به درک اثرات و پیامدهای اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی و گردشگری بر فعالیت خود هستند. همچنین تجربیات سایر کشورها مشخص کرده که ارتباط صنعتگران با گردشگران از یک سو به پویایی صنایع دستی کمک می‌کند و از سوی دیگر موجب افزایش آگاهی گردشگران از صنایع دستی کشور می‌شود. طبق سرشماری کشوری سال ۱۳۹۵ جمعیت استان کرمان برابر با ۳۱۶۴۷۱۸ نفر بوده است که به عنوان جامعه‌ی آماری در نظر گرفته شده است. جهت پاسخ به سوالات و رسیدن به اهداف فرضیه‌های مورد نظر در تحقیق تعداد ۳۸۴ پرسشنامه براساس جدول استاندارد مورگان در بین تولیدکنندگان و صنعتگران (استان کرمان) در سال ۱۳۹۹ که از نواحی مختلف استان بودند و همچنین پرسشنامه‌ای محقق ساخته با موضوع نقش صنایع دستی در گردشگری توزیع و جمع‌آوری گردید. تعداد نمونه براساس طبقه‌بندی سنی سه‌گانه، جمعیت را به ۳ گروه عمده کمتر از ۱۵ ساله، ۱۵ تا ۶۴ سال و بیش از ۶۴ ساله تقسیم نموده و به علت نوع صورت مسئله که به جمعیت فعال و دارای اشتغال قانونی اشاره دارد طبقه‌بندی مر سوم ۱۵ تا ۶۴ سال مبنای قرار

گرفته شده است. برای توزیع پرسشنامه ی این تحقیق، به دلیل دشواری دسترسی به جامعه آماری از روش نمونه گیری تصادفی استفاده شده است. به منظور یافتن پاسخ سوالات تحقیق داده های گوناگونی جمع آوری می شود که منابع این داده ها را می توان به چند دسته تقسیم کرد: منابع کتابخانه ای، آمارهای رسمی، آمارهای غیر رسمی، مدارک و اسناد کتابخانه ای در این پژوهش به منظوری گردآوری اطلاعات مورد نیاز از روش ها و منابع زیر استفاده شده است:

- کتاب های معتبر و تحقیقات داخلی و خارجی
- مجلات و مقالات و وب سایت های داخلی و خارجی مرتبط با موضوع
- مقالات الکترونیکی موجود در اینترنت
- آمار ها و اطلاعات اخذ شده از سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

روش میدانی

- پرسشنامه ساختاریافته

روش تجزیه و تحلیل داده ها

تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه در این تحقیق به دو صورت توصیفی و استنباطی و با استفاده از نرم افزار SPSS و نرم افزار آیموس صورت گرفته است. در تجزیه و تحلیل توصیفی پژوهشگر داده های جمع آوری شده را با استفاده از شاخص های آمار توصیفی خلاصه و طبقه بندی می کند، پژوهشگر ابتدا داده های جمع آوری شده را با تهیه و تنظیم جدول توزیع فراوانی خلاصه کرده و سپس به کمک نمودار آنها را نمایش داده ایم. به منظور بررسی اطلاعات جمعیت شناختی و عمومی پرسشنامه و پاسخ به سوالات این پژوهش از آمار توصیفی استفاده شده است. در آمار استنباطی در صورت نرمال بودن داده ها از روش های پارامتریک و در صورت نرمال نبودن داده ها از روش های ناپارامتریک استفاده می شود. تفاوت اصلی آزمون های پارامتریک و ناپارامتریک این است که در آزمون های ناپارامتری فرض نرمال بودن داده ها حذف می شود. به طور کلی برای سنجش نرمال بودن داده ها از آزمون ۲ X و کولموگروف اسمیرنوف استفاده شده است. برای سنجش نرمال بودن متغیرهای این تحقیق نیز از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده گشته است. همچنین به منظور تجزیه و تحلیل سوالات تحقیق از آزمون های تی استیودنت تک نمونه ای، آزمون تی دو نمونه ای مستقل و تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شده است. برای پاسخ به بقیه سوالات می شود از آزمون تی استیودنت تک نمونه ای استفاده شده است. همچنین محقق به عنوان تحلیل جانبی به بررسی تاثیر ویژگی های جمعیت شناختی بر نگرش صنعتگران در زمینه پیامد های اقتصادی و اجتماعی توسعه صنایع دستی بر گردشگری پرداخت است. با توجه به نرمال بودن متغیرهای تحقیق، جهت بررسی تفاوت میانگین متغیر اثر اقتصادی در بین دو گروه جنسیت از آزمون تی دو نمونه ای مستقل استفاده شده، همچنین با توجه به اینکه دو متغیر تحصیلات و سن دارای بیش از دو گروه هستند، جهت بررسی تفاوت میانگین متغیر اثر اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی در گروه های مختلف تحصیلات و سن از تحلیل واریانس یک طرفه استفاده می شود.

پیشینه داخلی

مرضیه همتی (۱۳۹۳) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود در دانشگاه علامه طباطبائی " اثرات اقتصادی توسعه گردشگری بر کمان شکوفایی صنایع دستی ایران " آورده است: توسعه گردشگری در بسیاری از کشورهای در حال توسعه توانسته است اثرات اقتصادی

مثبتی را به ارمغان آورد. این بخش نه تنها قادر به ایجاد اثرات مثبت اقتصادی مستقیم است بلکه می‌تواند برای سایر بخش‌ها نیز به عنوان محرکی عمل کرده و موجب شکوفایی آنها شود. از جمله این بخش‌ها صنایع دستی است. هدف این تحقیق آگاهی از اثرات اقتصادی توسعه گردشگری در شکوفایی صنایع دستی ایران است. به این منظور، نخست با بررسی ادبیات مربوط به شناسایی اثرات اقتصادی توسعه گردشگری بر شکوفایی صنایع دستی پرداخته شد، سپس نظر صنعتگران فعال این صنعت (در شهر تهران) مورد پرسش قرار گرفت. نتایج نشان داد که میانگین‌های محاسبه شده نظرات صنعتگران بالاتر از حد متوسط بوده و آنان معتقدند توسعه گردشگری موجب رونق اقتصادی صنایع دستی؛ افزایش کارآفرینی، افزایش درآمد و افزایش اشتغال در این بخش می‌شود.

مریم بهرامی (۱۳۹۲) در پایان نامه ارشد خود در دانشگاه اصفهان "نقش صنایع دستی در توسعه پایدار گردشگری در شهر اصفهان" آورده است: صنایع دستی یکی از مظاهر فرهنگی و هنری محسوب می‌شود و نظر به اینکه هر فرآورده دستی بازگو کننده خصوصیات تاریخی، اجتماعی و فرهنگی کشور محل تولید است می‌تواند هم عامل مهمی در شناساندن فرهنگ و تمدن به حساب آید، هم آن که موجبی برای جلب و جذب گردشگران قلمداد شود. امروزه دیگر تنها آثار تاریخی وسیله جذب گردشگر به ممالک در حال توسعه که اکثراً دارای تمدنی کهن هستند، نبوده بلکه همراه آن فرآورده‌های دستی با طرح‌ها و اصالت‌های ویژه خود مطرح بوده و می‌تواند مکمل دیدنی‌های تاریخی هر کشور باشد. به این ترتیب ملاحظه می‌شود که صنایع دستی و صنعت گردشگری بر یکدیگر اثر متقابل داشته و می‌توانند موجبات رشد و توسعه یکدیگر را فراهم سازند. در این پژوهش سعی بر این است تا نقش صنایع دستی در توسعه پایدار گردشگری در شهر اصفهان بررسی و همچنین، راهکارهایی جهت توسعه صنایع دستی در این منطقه ارائه شود. این پژوهش با توجه به نوع هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، از نوع تحقیقات توصیفی، تحلیلی-میدانی و همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کارشناسان و متخصصان سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری شهر اصفهان و گردشگرانی که در ۶ ماه نخست سال ۱۳۹۰ از مکان‌های گردشگری شهر اصفهان دیدن کرده اند، می‌باشد. در این پژوهش برای انتخاب نمونه در جامعه آماری گردشگران، از روش نمونه‌های در دسترس یا نمونه‌های اتفاقی استفاده شده است و در جامعه آماری کارشناسان به دلیل حجم کم جامعه آماری، تقریباً تمام جامعه آماری به عنوان نمونه انتخاب شدند و نمونه‌گیری انجام نشده است. همچنین، برای محاسبه حجم نمونه جامعه گردشگران از روش کوچران استفاده گردیده است و با توجه به این محاسبه، تعداد ۳۲۲ نمونه تعیین شد. روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات در این پژوهش، روش کتابخانه‌ای و روش میدانی (پرسشنامه) است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون، آزمون وجود رگرسیون (ANOVA) و سپس آزمون وجود ضرایب رگرسیون استفاده شده است. همچنین، برای تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات و آرایه راهبردهای توسعه صنایع دستی، از مدل برنامه ریزی SWOT بهره گرفته شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که توسعه صنایع دستی در توسعه پایدار گردشگری و نیز توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهر اصفهان موثر است. از نتایج دیگر این تحقیق می‌توان به معنادار بودن رابطه بین تبلیغات و بازاریابی صنایع دستی و توسعه پایدار گردشگری در شهر اصفهان اشاره کرد.

پیشینه خارجی

پوپلکا و لیترال (۱۹۹۱) در تحقیق خود با عنوان "بررسی اثرات گردشگری بر تحول صنایع دستی" به درک تحولاتی که در نتیجه گردشگری بر صنایع دستی رخ داده، تمرکز کرده اند. با استفاده از مدل گرابورن در زمینه تحول محصولات به دلیل توسعه گردشگری به بررسی درک صنعتگران از تغییرات در شکل، مواد اولیه، رنگ، طرح پارچه به عنوان صنایع دستی سنتی منطقه پرداخته

اند. پاسخ‌ها با استفاده از شیوه تجزیه و تحلیل محتوا و آمار توصیفی مورد تحلیل قرار گرفت. بر این اساس، تحولات در بازار و تغییر در محصولات به سه دوره تقسیم شدند. این سه دوره بر اساس تغییراتی است که در ترجیحات مصرف‌کنندگان و تغییر محصولات از لحاظ شکل، مواد اولیه به کار رفته در آن، رنگ و طراحی صورت گرفته است. در دوره اول اغلب محصولات برای پاسخگویی به نیاز بومیان به منظور تامین پوشاک فراهم شده است. در این دوره صنعتگران شروع به شناسایی نیاز گردشگران و علائق آنها در این زمینه شده‌اند. در دوره دوم، صنعتگران شروع به پذیرش طرح‌های غیر سنتی و خارج از فرهنگ بومی کردند و تغییراتی در اندازه و مواد اولیه محصولات به وجود آوردند. در دوره سوم، که دوره انفجار طرح‌های الهام گرفته شده از منابع خارج از فرهنگ سنتی است، طرح‌ها و رنگها به منظور پاسخگویی به سلیقه گردشگران تغییر کرده است. به طور کلی مشخص شد بر اساس نیاز و سلیقه گردشگران از کشورهای گوناگون تغییرات مختلفی در فرم، رنگ، شکل و اندازه و طراحی پارچه‌ها و لباس‌های سنتی ایجاد شده است. تولیدات سنتی نساجی به منظور پاسخگویی به نیاز گردشگران تغییرات گوناگونی در محصولات سنتی خود ایجاد کرده‌اند. در نتیجه توسعه گردشگری منجر به تحول پارچه‌ها و صنعت نساجی سنتی به منظور تطبیق با نیازهای گردشگران و همچنین نوآوری در تولیدات شده است اما این محصولات همچنان جوانب سنتی خود را حفظ کرده‌اند.

تاپس (۱۹۹۳) در پژوهش خود با عنوان "بررسی صنایع دستی زیجیانگ" به بررسی نقش گردشگری بین‌المللی در تحول و تکامل صنایع دستی در ایالت زیجیانگ پرداخته است. بر اساس یافته‌ها صنایع دستی به دو نوع تقسیم شدند: صنایع دستی قومی و صنایع دستی مختص گردشگران. این دوگانگی در شکل و عملکرد با دوگانگی در این دو بازار تطابق دارد. در این ایالت تولید صنایع دستی به صورت مدرن به منظور عرضه به بازار گردشگران توسعه یافته است. مشخص شد که توسعه گردشگری تولید محصولات خاصی از صنایع دستی را تشویق کرده است همچنین موجب احیای بسیاری از صنایع دستی رو به افول شده است. توسعه گردشگری موجب رونق اقتصادی از طریق فروش صنایع دستی در این منطقه شده است. همچنین مشخص شد که تولید محصولات جدید برای عرضه به گردشگران موجب افول صنایع دستی سنتی منطقه نشده است، بلکه این دو گروه عملاً کارکرد متفاوتی دارند. همچنین این تحقیق به این نتیجه رسید که علاقه مندی گردشگران به صنایع دستی موجب به رسمیت شناختن و هویت قومی شده است. توسعه گردشگری در این منطقه موجب افزایش اشتغال در بخش صنایع دستی با استفاده از نیروی کاری بومی و مواد اولیه محلی و دانش بومی و همچنین افزایش کسب و کارهای کوچک مقیاس محلی و ایجاد نوآوری در طرح‌ها و کاربرد محصولات صنایع دستی در این ایالت شده است.

چارچوب نظری

توسعه گردشگری می‌تواند اثرات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی گوناگونی در برداشته باشد. ایجاد اشتغال به صورت مستقیم، غیر مستقیم و القائی از جمله اثرات اقتصادی و اجتماعی است که به صورت مکرر به آن اشاره شده است (سازمان جهانی جهانگردی، ۱۳۷۹: ۱۲). در مجموع پنج نوع اشتغال نیروی انسانی در در مورد گردشگری قابل تفکیک است که اشتغال در تولید صنایع دستی و تولیدات هنری در گروه اشتغال غیر مستقیم قرار می‌گیرد (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۸۵: ۱۲۹). همچنین ایجاد و افزایش درآمد و افزایش فعالیت‌های کارآفرینی از دیگر مواردی است که به آن اشاره شده است (شارپلی و تلفر، ۱۳۹۱: ۳۹). ایرشاد معتقد است توسعه گردشگری فرصت‌های جدیدی را برای کسب و کارهایی که حتی به صورت مستقیم درگیر گردشگری نیستند مانند تولید صنایع دستی و غذاهای محلی ایجاد می‌کند که این مساله موجب رونق و شکوفایی این کسب و کارها و صنایع و همچنین اشتغال زایی و افزایش درآمد می‌شود (ایرشاد، ۲۰۱۰: ۹۸). در زمینه اثرات گردشگری بر صنایع دستی، مان

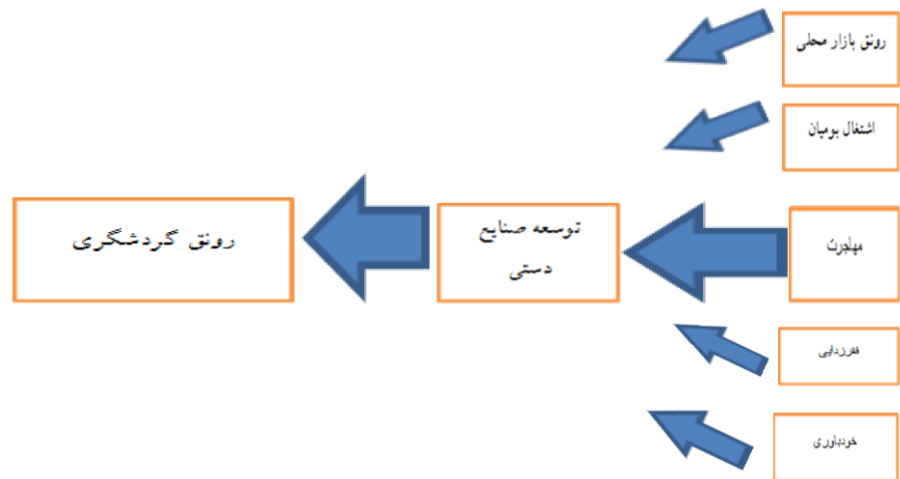

هال معتقد است حضور گردشگران در بسیاری مناطق موجب افزایش تولیدات محصولات بومی و رونق صنایع دستی محلی شده است (هال و همکاران، ۲۰۰۱: ۱۷۶).

از جمله مهمترین اثرات گردشگری به عقیده لردکیپانیدز توسعه بازارهای جدید برای صنایع دستی و اشکال هنری جامعه میزبان و شکوفایی، رونق و تجدید حیات این صنعت است. هر چند که این رونق به نظر وی می‌تواند اثرات منفی نظیر کالایی شدن محصولات صنایع دستی را نیز در بر داشته باشد (لرد کیپانیدز، ۲۰۰۲: ۸۲). تجربیات سایر کشورها شواهد کافی مبنی بر لزوم ارتباط مستقیم بین رشد گردشگری و بخش صنایع دستی به دست می‌دهد. از آنجا که آگاهی بسیاری از دولتها درباره این حقیقت افزایش یافته آنان میراث فرهنگ و تمدن خود را در برنامه ریزی‌های کلان برای گردشگری و صنایع دستی گنجانده اند. به نظر می‌رسد که بدون گسترش گردشگری صنایع دستی نیز مهجور خواهد ماند (معاونت هنرهای سنتی و صنایع دستی، ۱۳۸۶: ۹). توپس (۱۹۹۳) در این زمینه معتقد است سازگاری و انعطاف پذیری عملکرد صنایع دستی به عنوان عنصر مهمی در موفقیت این صنعت به عنوان نوعی از مکانیسم توسعه از طبقات پایین به شمار می‌رود. همچنین او تاکید می‌کند که توسعه گردشگری عامل مهمی در توسعه بازار این محصولات و تاکید دوباره علاقه به صنایع دستی قومی به شمار می‌رود. توسعه گردشگری از یک سو موجب افزایش تقاضا برای صنایع دستی و تولید محصولات جدید و از سوی دیگر ایجاد غرور و افتخار جامعه میزبان به محصولات فرهنگی خود می‌شود و بدین ترتیب تجدید حیات صنایع دستی رخ می‌دهد (توپس، ۱۹۹۳: ۱۱۳). توجه به تمایلات و علائق گردشگران در خرید صنایع دستی از مواردی است که می‌تواند فواید اقتصادی بیشتری را برای جامعه میزبان به همراه آورد. ایجاد تغییرات در این محصولات و توسعه محصولات موجب احیا بسیاری از این محصولات به واسطه رونق گردشگری شده است. استفاده از مواد بومی در تولید این محصولات همچنان که موجب جذب بیشتر گردشگران شده است، باعث شده تا کل زنجیره ارزش و تولیدکنندگان و فروشندگان صنایع دستی از تولید این محصولات سود ببرند (هیلی، ۲۰۰۹؛ هیرویوکی، ۲۰۱۱؛ مارک ویک، ۲۰۰۱). هند از جمله کشورهایی است که صنایع دستی در این کشور به اقتصاد محلی کمک زیادی کرده است. تولید صنایع دستی در این کشور به منظور عرضه به گردشگران نزدیک ۲۰ میلیون هنرمند را به صورت تمام وقت مشغول به کار کرده است (اکانر، ۲۰۰۶: ۸۹). شمار زیادی از این افراد را زنان و اقشار کم درآمد جامعه تشکیل می‌دهند. توسعه گردشگری در هند توانسته است کمک زیادی به رشد بخش صنایع دستی کند. این بخش سالانه به طور متوسط ۳ درصد رشد دارد (هشمی، ۲۰۱۲: ۹۷). تحقیقات توپس مشخص کرد که توسعه گردشگری موجب رونق اقتصادی و اشتغالزایی از طریق فروش صنایع دستی می‌شود (توپس، ۱۹۹۳: ۵۲). در این زمینه پوپلکا و لیتزل معتقدند فروش سوغاتی‌های محلی باعث ایجاد ارتباط با اقتصاد محلی می‌شود و تولید چنین محصولاتی موجب اشتغال زایی بارزی در مناطق مختلف خواهد شد (پوپلکا و لیتزل، ۱۹۹۱). بر اساس آنچه در زمینه تجربیات کشورها و همچنین تحقیقات صورت گرفته بیان شد، به نظر می‌رسد میان توسعه صنایع دستی و افزایش حضور گردشگران در جوامع محلی و شکوفایی صنایع دستی در جوامع ارتباط قوی وجود دارد و توسعه گردشگری در بسیاری از مناطق موجب حفاظت از صنایع دستی جامعه میزبان و جلوگیری از نابودی بسیاری از آنها شده است (گرابورن، ۱۹۸۴؛ کوهن، ۱۹۹۵؛ لیتزل، ۱۹۹۰؛ توپس، ۱۹۹۳؛ برونر، ۱۹۹۶؛ هال و همکاران، ۲۰۰۱؛ لردکیپانیدز، ۲۰۰۲؛ زاپینو، ۲۰۰۵؛ اکانر، ۲۰۰۶؛ چاک وای، ۱۳۸۵). توسعه گردشگری توانسته است فرصت‌های جدید اشتغال و افزایش میزان درآمد و فرصت‌های کارآفرینی را به صورت مستقیم و غیر مستقیم با خود به ارمغان آورد. (اپرمان، ۱۹۹۶؛ شارپلی و تلفر، ۱۳۹۱) بخش صنایع دستی نیز به اعتقاد بسیاری از محققان و به استناد تحقیقات گوناگون در کشورهای مختلف با توسعه گردشگری اثراتی نظیر اشتغالزایی در این بخش، ایجاد درآمد برای صنعتگران و هنرمندان (روبن، ۱۹۸۲؛ پوپلکا و لیتزل، ۱۹۹۱؛ اشلی و همکاران، ۲۰۰۱؛ مارک ویک، ۲۰۰۱؛ هیلی، ۲۰۰۹؛

اکانر، ۲۰۰۶؛ سرجیو، ۲۰۰۸؛ هیروریوکی، ۲۰۱۱) و افزایش گرایش به ایجاد کارآفرینی‌های کوچک مقیاس را تجربه خواهد کرد (توپس، ۱۹۹۳؛ لردکیپانیدز، ۲۰۰۲؛ سرجیو، ۲۰۰۸؛ زاپینو، ۲۰۰۵؛ جایاواردهانا، ۲۰۰۹؛ هیلی، ۲۰۰۹). همچنین با توسعه گردشگری تمایل صنعتگران به ایجاد محصولات جدید و یا طرح‌های جدید مطابق با سلیقه گردشگران نیز افزایش می‌یابد. همچنین توسعه صنایع دستی پیامدهای گوناگونی اعم از ایجاد تنوع شغلی، افزایش و گسترش ارتباطات میان تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و افراد دیگر، افزایش کیفیت زندگی بومیان، کمک به تحول در خدمات زیرساخت عمومی و خدماتی، کاهش شکاف درآمدی و جلوگیری از تخریب بناهای سنتی و حفظ ارزش‌های فرهنگ بومی داشته است (پوپلکا و ولینرال، ۱۹۹۱؛ توپس، ۱۹۹۳).

مدل مفهومی تحقیق:

شکل ۱-۱: مدل مفهومی تحقیق

یافته های تحقیق:

از آنجا که یکی از پیش شرط‌های به‌کارگیری رویکرد متغیرهای مکنون در الگوی مدل‌یابی معادله ساختاری، وجود همبستگی میان متغیرهای پژوهش است، بدین‌منظور تحلیل همبستگی پیرسون (شاخصی برای نمایش جهت و مقدار رابطه‌ی خطی میان دو متغیر) انجام شد. در جدول (۱-۲) همبستگی متغیرهای پژوهش نمایش داده شده است. ضرایب این جدول نشان می‌دهد تمام متغیرها کرمان دارای همبستگی معناداری هستند.

جدول: ۱-۱ همبستگی بین متغیرهای پژوهش

سازه	همبستگی و معناداری	رونق کسب و کار بازار محلی	افزایش اشتغال بومیان	فقرزدایی از جوامع محلی	مهاجرت بی رویه	خودباوری بومی	رونق گردشگری
رونق کسب و کار بازار محلی	همبستگی معناداری	۱,۰۰۰ -	**۰,۴۶۶ ۰,۰۰۰	**۰,۳۷۵ ۰,۰۰۰	**۰,۳۹۶ ۰,۰۰۰	**۰,۳۹۷ ۰,۰۰۰	**۰,۴۳۲ ۰,۰۰۰
افزایش اشتغال بومیان	همبستگی معناداری	- -	۱,۰۰۰ -	**۰,۷۹۸ ۰,۰۰۰	**۰,۷۲۱ ۰,۰۰۰	**۰,۷۱۴ ۰,۰۰۰	**۰,۷۱۴ ۰,۰۰۰
فقرزدایی از جوامع محلی	همبستگی معناداری	- -	- -	۱,۰۰۰ -	**۰,۷۹۱ ۰,۰۰۰	**۰,۸۱۰ ۰,۰۰۰	**۰,۷۷۷ ۰,۰۰۰
مهاجرت بی رویه	همبستگی معناداری	- -	- -	- -	۱,۰۰۰ -	**۰,۸۲۹ ۰,۰۰۰	**۰,۸۰۹ ۰,۰۰۰
خودباوری بومی	همبستگی معناداری	- -	- -	- -	- -	۱,۰۰۰ -	**۰,۸۵۸ ۰,۰۰۰
رونق گردشگری	همبستگی معناداری	- -	- -	- -	- -	- -	۱,۰۰۰ -

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

آزمون فرضیه اول

رونق کسب و کار بازارهای محلی که از پیامدهای توسعه صنایع دستی بر رونق گردشگری اثرگذار است.

برای بررسی تأثیرگذاری رونق کسب و کار بازارهای محلی بر رونق گردشگری از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی این متغیرها در جدول (۱-۲) مشاهده می شود. همان طور که ملاحظه می شود میزان همبستگی این دو متغیر مقدار ۰,۴۳۲ است؛ که نشان دهنده همبستگی متوسط بین این متغیرها می باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از سطح آماری معناداری آزمون پیرسون، این آزمون در سطح معنی داری ۰,۰۱ معنادار است؛ بنابراین می توان قضاوت کرد که رونق کسب و کار بازارهای محلی که از پیامدهای توسعه صنایع دستی بر رونق گردشگری تأثیر دارد.

آزمون فرضیه دوم

افزایش اشتغال بومیان که از پیامدهای توسعه صنایع دستی بر رونق گردشگری اثرگذار است.

برای بررسی تأثیرگذاری افزایش اشتغال بومیان بر رونق گردشگری از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی این متغیرها در جدول (۱-۲) مشاهده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان همبستگی این دو متغیر مقدار ۰,۷۱۴ است؛ که نشان دهنده همبستگی بالایی بین این متغیرها می‌باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از سطح آماری معناداری آزمون پیرسون، این آزمون در سطح معنی‌داری ۰,۰۱ معنادار است؛ بنابراین می‌توان قضاوت کرد که افزایش اشتغال بومیان که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری تأثیر دارد.

آزمون فرضیه سوم

کاهش جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری اثرگذار است.

برای بررسی تأثیرگذاری کاهش جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه بر رونق گردشگری از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی این متغیرها در جدول (۱-۲) مشاهده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان همبستگی این دو متغیر مقدار ۰,۸۰۹ است؛ که نشان دهنده همبستگی بالایی بین این متغیرها می‌باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از سطح آماری معناداری آزمون پیرسون، این آزمون در سطح معنی‌داری ۰,۰۱ معنادار است؛ بنابراین می‌توان قضاوت کرد که کاهش جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری تأثیر دارد.

آزمون فرضیه چهارم

فقرزدایی از جوامع محلی که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری اثرگذار است.

برای بررسی تأثیرگذاری فقرزدایی از جوامع محلی بر رونق گردشگری از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی این متغیرها در جدول (۱-۲) مشاهده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان همبستگی این دو متغیر مقدار ۰,۷۷۷ است؛ که نشان دهنده همبستگی بالایی بین این متغیرها می‌باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از سطح آماری معناداری آزمون پیرسون، این آزمون در سطح معنی‌داری ۰,۰۱ معنادار است؛ بنابراین می‌توان قضاوت کرد که فقرزدایی از جوامع محلی که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری تأثیر دارد.

آزمون فرضیه پنجم

ایجاد خودباوری بومی که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری اثرگذار است.

برای بررسی تأثیرگذاری ایجاد خودباوری بومی بر رونق گردشگری از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی این متغیرها در جدول (۱-۲) مشاهده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان همبستگی این دو متغیر مقدار ۰,۸۵۸ است؛ که نشان دهنده همبستگی بالایی بین این متغیرها می‌باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از سطح آماری معناداری آزمون پیرسون، این آزمون در سطح معنی‌داری ۰,۰۱ معنادار است؛ بنابراین می‌توان قضاوت کرد که ایجاد خودباوری بومی که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری تأثیر دارد.

- نتایج آزمون فرضیه‌ها

به‌طور خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌های مدل در جدول (۲-۱) نشان داده شده است.

جدول ۲-۱ نتایج آزمون فرضیات

آزمون	فرضیات
پذیرش	رونق کسب‌وکار بازار محلی بر رونق گردشگری تاثیر معنی‌داری دارد
پذیرش	افزایش اشتغال بومیان بر رونق گردشگری تاثیر معنی‌داری دارد
پذیرش	فقرزدایی از جوامع محلی بر رونق گردشگری تاثیر معنی‌داری دارد
پذیرش	مهاجرت بی‌رویه بر رونق گردشگری تاثیر معنی‌داری دارد
پذیرش	خودباوری بومی بر رونق گردشگری تاثیر معنی‌داری دارد

این پژوهش با هدف ارتقا و بررسی پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی و نقش آن در رونق گردشگری انجام گرفته است اولین فرضیه این تحقیق یافتن اثرات و پیامدهای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی توسعه صنایع دستی بر رونق گردشگری بود. بر همین اساس محقق با بررسی ادبیات و پیشینه تحقیق به جستجوی پاسخ این پرسش پرداخت. محقق با استفاده از تحقیقات صورت گرفته داخلی و خارجی مرتبط با موضوع به تعیین ابعاد و شاخص‌های مورد نظر پرداخت. گردشگران از طریق خرید صنایع دستی محلی موجب ایجاد شغل و ارتقای آن در جهت توسعه پایدار اقتصادی، بهبود زندگی صنعتگران و ارتقاء موقعیت زنان و بخش‌های محروم جامعه و همچنین افرادی که امکان دستیابی به شغل دیگری را ندارند، می‌شود. اقتصاد صنایع دستی که اغلب زندگی صنعتگران به آن وابسته است، علاوه بر اینکه تولید محصولات طبیعی را تشویق می‌کند موجب همپوندی جوامع نیز می‌شود. آینده بسیاری از صنعتگران و صنایع دستی در جهان وابسته به توسعه گردشگری و بازاریابی است که این صنعت برای محصولات صنایع دستی جوامع میزبان به ارمغان می‌آورد. از جمله مهم‌ترین اثرات گردشگری بر جوامع میزبان توسعه بازارهای جدید برای صنایع دستی و اشکال هنری جامعه میزبان و شکوفایی، رونق و تجدید حیات این صنعت است. هر چند که باید توجه داشت که گردشگری می‌تواند اثرات منفی نظیر کالایی شدن محصولات صنایع دستی را نیز با خود به همراه داشته باشد. توسعه گردشگری عامل مهمی در توسعه بازار صنایع دستی و تاکید دوباره بر علاقه به این میراث فرهنگی ملموس اقوام

بررسی

مختلف

در سراسر

جهان به

شمار می‌رود.

توسعه

گردشگری

از یک سو

موجب

افزایش

تقاضا

برای

صنایع

دستی و

تولید

محصولات

جدید می‌شود

و از سوی

دیگر

غرور و

توسعه گردشگری از یک سو موجب افزایش تقاضا برای صنایع دستی و تولید محصولات جدید می‌شود و از سوی دیگر غرور و افتخار جامعه میزبان به محصولات فرهنگی را موجب می‌شود و بدین ترتیب تجدید حیات صنایع دستی رخ می‌دهد همچنین گردشگری به عنوان ابزاری مهم در حمایت و توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط مقیاس به خصوص در بخش صنایع دستی در مناطق شهری و مخصوصا مناطق روستایی مورد توجه بسیاری از کشورهای قرار گرفته است. این صنعت می‌تواند مشوق توسعه بخش صنایع دستی و به وجود آورنده اشتغال در زمینه تولید، بازاریابی و فروش این محصولات باشد. توسعه گردشگری در بسیاری از مناطق موجب گسترش کارآفرینی‌های بومی کوچک مقیاس صنایع دستی و شکوفایی این بخش شده است. ایجاد این کارآفرینی‌ها منجر به ایجاد شغل برای سایر صنعتگران و ایجاد درآمد برای آنها شده است. گردشگری منبع سودمندی برای فروش محصولات صنایع دستی به بازار گردشگران فراهم کرده است. درآمد حاصل از فروش صنایع دستی و فرصتی که گردشگری برای هنرمندان و صنعتگران به وجود می‌آورد، موجب شده است که برای مردم بومی در کشورهای در حال توسعه منبع درآمد جایگزینی ایجاد شود.

در مجموع

به نظر

می‌رسد

توسعه

گردشگری

با

افزایش

حضور

گردشگران

در

جوامع

محلی همراه است و تاثیر ویژه ای بر شکوفایی صنایع دستی در جوامع دارد و توسعه گردشگری در بسیاری از مناطق موجب حفاظت از صنایع دستی جامعه میزبان و جلوگیری از نابودی بسیاری از انواع صنایع دستی شده است. توسعه گردشگری توانسته است فرصت‌های جدید اشتغال و افزایش میزان درآمد و فرصت‌های کارآفرینی را به صورت مستقیم و غیر مستقیم با خود به ارمغان آورد همچنین با توسعه گردشگری تمایل صنعتگران به ایجاد محصولات جدید و یا طرح‌های جدید مطابق با سلیقه گردشگران نیز افزایش می‌یابد.

در

زمینه

فرضیه

دوم

تحقیق

یعنی

"

آیا افزایش اشتغال بومیان که از پیامدهای توسعه صنایع دستی بر رونق گردشگری اثرگذار است. برای بررسی تأثیرگذاری افزایش اشتغال بومیان بر رونق گردشگری از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی این متغیرها در جدول (۱-۲) مشاهده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان همبستگی این دو متغیر مقدار ۰,۷۱۴ است؛ که

متغیرها

در جدول

(۱-۲)

مشاهده

می‌شود.

همان‌طور

که

ملاحظه

می‌شود

میزان

همبستگی

این

دو

متغیر

مقدار

۰,۷۱۴

است؛

که

میزان

نشان دهنده همبستگی بالایی بین این متغیرها می‌باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از سطح آماری معناداری آزمون پیرسون، این آزمون در سطح معنی‌داری ۰,۰۱ معنادار است؛ بنابراین می‌توان قضاوت کرد که افزایش اشتغال بومیان که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری تاثیر دارد. البته صنعتگران در مورد وضعیت اشتغال در این صنعت مواردی را مطرح کرده‌اند که دانستن آن‌ها می‌تواند به مسئولان و برنامه‌ریزان این حوزه کمک کند از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- عدم حمایت کافی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری از صنعتگران به خصوص در مواردی نظیر بیمه صنعتگران
- نبود اعتبارات کافی و وام‌های مناسب این افراد
- نگاه موزه‌ای به صنایع دستی
- عدم آگاهی راهنمایان تورها از صنایع دستی ایرانی و پیشینه آن‌ها و در نتیجه دادن اطلاعات ناکافی و در برخی موارد نادرست به گردشگران
- وجود لابی بین برخی تولیدکنندگان و فروشندگان صنایع دستی و راهنمایان تور که موجب می‌شود بسیاری از صنعتگران نتوانند محصولات خود را به گردشگران به فروش برسانند و در نتیجه عده معدودی سود می‌برند.

فرضیه سوم به بررسی رونق کسب و کار بازارهای محلی که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری است پرداخته است. برای بررسی تأثیرگذاری رونق کسب و کار بازارهای محلی بر رونق گردشگری از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی این متغیرها در جدول (۱-۱) مشاهده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان همبستگی این دو متغیر مقدار ۰,۴۳۲ است؛ که نشان دهنده همبستگی متوسط بین این متغیرها می‌باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از سطح آماری معناداری آزمون پیرسون، این آزمون در سطح معنی‌داری ۰,۰۱ معنادار است؛ بنابراین می‌توان قضاوت کرد که رونق کسب و کار بازارهای محلی که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری تاثیر دارد به این ترتیب نتایج این تحقیق در زمینه کارآفرینی نتایج تحقیق پوپلکا و لیترال (۱۹۹۱)، تاپس (۱۹۹۳) را مورد تأیید قرار داد.

در زمینه فرضیه چهارم تحقیق یعنی کاهش جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری اثرگذار است. برای بررسی تأثیرگذاری کاهش جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه بر رونق گردشگری از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی این متغیرها در جدول (۱-۱) مشاهده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان همبستگی این دو متغیر مقدار ۰,۸۰۹ است؛ که نشان دهنده همبستگی بالایی بین این متغیرها می‌باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از سطح آماری معناداری آزمون پیرسون، این آزمون در سطح معنی‌داری ۰,۰۱ معنادار است؛ بنابراین می‌توان قضاوت کرد که کاهش جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری تاثیر دارد که بدین ترتیب تحقیق نیک (۲۰۱۴) و نیسون (۱۹۸۴) را نیز مورد تأیید قرار می‌دهد.

در مورد فرضیه پنجم یعنی ایجاد خودباوری بومی که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری اثرگذار است. برای بررسی تأثیرگذاری ایجاد خودباوری بومی بر رونق گردشگری از آزمون پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی این متغیرها در جدول (۱-۱) مشاهده می‌شود. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان همبستگی این دو متغیر مقدار ۰,۸۵۸ است؛ که نشان دهنده

همبستگی بالایی بین این متغیرها می‌باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل از سطح آماری معناداری آزمون پیرسون، این آزمون در سطح معنی‌داری ۰,۰۱ معنادار است؛ بنابراین می‌توان قضاوت کرد که ایجاد خودباوری بومی که از پیامدهای توسعه‌ی صنایع دستی بر رونق گردشگری تاثیر دارد که بدین ترتیب لی کاربر (۲۰۱۶) و تایلر (۲۰۱۴) را نیز مورد تأیید قرار می‌دهد.

منابع و ماخذ:

همتی، مرضیه (۱۳۹۳) اثرات اقتصادی توسعه گردشگری بر شکوفایی صنایع دستی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.

کرمی، ز (۱۳۸۹) بازاریابی صنایع دستی و اثرات آن برگردشگری با تاثیر بر گلیم نقش برجسته ی ایلام، نقشه ی فرهنگ ایلام، شماره ۲۶

بهرامی، مریم (۱۳۹۲) نقش صنایع دستی در توسعه پایدار گردشگری در شهر اصفهان، پایان نامه ارشد دانشگاه اصفهان

سازمان جهانی گردشگری (۱۳۷۹) نشریه مطالعات گردشگری، شماره ۱

پاپلی یزدی، سقایی (۱۳۸۵) طرح ایجاد شهرک های هنرهای سنتی و صنایع دستی، اولین کنفرانس اقتصاد شهری، قزوین

شارپلی، ر ؛ تلفر، د (۱۳۹۱). برنامه ریزی توسعه گردشگری در کشورهای در حال توسعه. ترجمه ضرغام بروجنی، ح. تهران: انتشارات مهکامه

معاونت هنرهای سنتی و صنایع دستی (۱۳۸۶) نتایج سرشماری عمومی نفوس مسکن

گی، چاک، وای (۱۳۸۵). جهانگردش در چشم انداز جامع. ترجمه پارسایان، ع ؛ اعرابی، م. تهران: دفتر پژوهش های فرهنگی

- POP, & Littrell, M. A. (1991). Group profiles of women as tourists and purchasers of souvenirs. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 25(1), 28–56.
- Taps, S.J. Webb, M. (2005). E-commerce options for Third World craft producers. Project prepared by UK Government Department for International Development (DFID)
- .
- Ekaner, E. (2006). Touristic craft ribbon development in Thailand. *Tourism Management*, 16(3), 225e235
- Hashmi J. (2012). The significance of small and medium-sized entrepreneurship in tourism of European Union i. *Annals of DAAAM and proceeding*.
- Hall, Y. (2001). The Value of Craft Products Development for Pro-Poor Tourism Growth in Bhaktapur, Nepal
- Irshad , H. (2010). Rural tourism: An overview; government of Alberta
- hili (ITC). (2009). Inclusive tourism: Linking the handicraft sector to tourism markets
- Hiroyoki (2011). Open Innovation Practices in Women Owned Handicraft Manufacturing SMEs (A case from central province, Serilanka). Published Online
- Grabon, M.A. (1984). Souvenir Buying Intentions for Self versus Others. *Annals of Tourism Research*, 28(3). 638–657
- Kohen. (1995). International tourists' souvenir purchasing behavior. Published doctoral dissertation
- Broner. Josiam, B. M., & Kim, Y. K. (1996). Why and where tourists shop: Motivations of tourist shoppers and their preferred shopping center attributes. *Journal of Shopping Center research*, 10(1), 7–28.
- Lord kipanidez. (2002). Relationship modeling in tourism shopping: a decision rules induction approach. *Tourism Management*, 21, 241–249
- Littrell, M. A., Reilly, R., & Stout, J. (1992). Consumer profiles for fiber, clay, and wood crafts. *Home Economics Research Journal*, 20(4), 275–289
- Vicky, M. (2001). Enhancing entrepreneurship in rural tourism for sustainable regional development: The case of soderslatt region, Sweden, M.A dissertations
- Nanos, J. (1984). Tourism, handicrafts and ethnic identity in Micronesia: *Annals of tourism research*, Vol. 11, pp. 421 _ 449.
- Ritchie, J.R.B. & C. R. Goeldner, (1994): *Assessing the Impacts of Tourism*. Travel, Tourism and Hospitality Research: A Handbook for Managers and Researchers 2nd ed. Toronto: John Wiley and Sons, Inc.
- Sapono C.G.M. (2005). Tourism and change in Brazilian fishing village. *Cultural survival Quarterly*. 6(3), 18-19
- Swanson, K. K. (2004). Tourists' and retailers' perceptions of souvenirs. *Journal of Vacation Marketing*, 10(4), 363e377
- Chak vay, & Horridge, P. E. (1985). Travel motivations as souvenir purchase indicators. *Tourism*
- Ermal, N. (1996). *Economics of Tourism Destinations*. Butterworth Heinemann
- Lii karper & Mathieson, A. (2014). *Tourism: changes, impacts and opportunities*. Pearson Education Limited: England

roin, E. (1982). Tourism and its linkage with handicrafts: A report on the international conference on tourism and handicrafts

Serjoo. & Littrell, M.A. (2008). Product and Process Orientations to Tourism Shopping. Journal of Travel Research. 42(2):140-150

Nick, A. (2014). Tourist shopping habit: Effects on emotions, shopping value and behaviors. Journal of Tourism management, No. 28, 58_69